

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף ק

אמר חזקיה - מאי דכתיב ואף וכו': מהו ביאור הפסוק באיוב "וְאִף הִסִּיתָךְ מִפִּי צַר, רַחֵב לֹא מוֹצֵק תַּחֲתֶיךָ, וְנַחַת שְׁלַחְנָךְ מֵלֵא דָשֵׁן"? תשובה - בוא וראה שהנהגת הקב"ה אינה כהנהגת בשר ודם. אדם מסית ומפתה את חבירו מדרכי חיים לדרכי מיתה, כלומר לעשות עבירה. אבל הקדוש ברוך הוא משכנע את האדם מדרכי מיתה לדרכי חיים. שנאמר "ואף הסיתך מפי צר" הוא משכנע אותך שלא תלך לגהינום שפיה צר. והסיבה שהפה שלה צר, כדי שהעשן יהיה צבור בתוכה.

ושמא תאמר כשם שפיה צר כך כולה צרה? על כך תלמוד לומר בפסוק אחר המדבר על גהינום (בישעיהו) "הַעֲמִיק הַרְחֵב". (הפסוק) - "כִּי עָרוּךְ מֵאֲתוּמֹל תִּפְתָּהּ, גַּם הִיא לְמִלְךָ הוֹכֵן, הַעֲמִיק הַרְחֵב, מְדַרְתָּהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה, נִשְׁמַת ה' כְּנַחַל גְּפָרִית בְּעָרָה כֶּה".

ושמא תאמר 'למלך' היא לא הוכנה! כלומר תלמיד חכם שפרש מהתורה לא יקבל גהינום. על כך ת"ל "גַּם הִיא לְמִלְךָ הוֹכֵן".

ושמא תאמר אין בה עצים! ת"ל "מְדַרְתָּהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה".

ושמא תאמר זה הוא שכרה! כלומר שהשכר של התורה הוא רק שהיא מצילה מגהינום. על כך תלמוד לומר (בפסוק למעלה באיוב) "וְנַחַת שְׁלַחְנָךְ מֵלֵא דָשֵׁן".

למדנו במשנה - חל יום הכיפורים להיות בשבת [וכו']:

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: לא בכליים היו הכהנים הללו, אלא אלכסנדרים. אך מכיון שהם עשו מעשה מגונה כינו אותם בני ארץ ישראל 'בכליים' כשם גנאי, מפני שנאת בני ארץ ישראל לבכליים. שנאה זו היתה מפני שלא עלו הבכליים עם עזרא מבבל לארץ ישראל. (תוס') [ואמנם הם עשו מצוה באכילתם בשר קרבן שאי אפשר לאוכלו בצורה אחרת. אך מכיון שהם היו אוכלים תמיד את

בשר השעיר של יום כיפור חי, אפילו בשנה שאפשר לבשל אותו, היה זה מנה מגונה. תוס'.

אמר לו ר' יהודה תנוח דעתך שהנחת דעתי: כי משפחתו של רבי יהודה היתה מבבל.

משנה: סידר את הלחם בשבת: אבל את בזיכי הלבונה הוא סידר ביום ראשון. ובשבת הבאה הוא הקטיר את הבזיכין. הלחם פסול. בגלל שהבזיכין לא עמדו על השולחן כמצוותם משבת לשבת. ואם כן הם מחוסרים זמן וההקטרה שלהם לא התירה את הלחם. ולכן אין חייבים על הלחמים משום 'פיגול' (= אם הקטיר את הבזיכים במחשבה לאכול את הלחם לאחר זמנו. אין זה פיגול), 'נותר' (= אם אכל מהלחם לאחר זמן אכילתו, פטור. כי הלחם לא הותר כלל באכילה ולכן לא חל עליו דין נותר), ו'טמא' (= אם אכל את הלחם כשגופו טמא, פטור. כי רק לחם המותר באכילה לכהנים, חייב על אכילתו בטומאה).

סידר את הלחם ואת הבזיכין בשבת: אבל הקטיר את הבזיכין ביום ראשון מיד לאחר השבת הראשונה, הלחמים פסולים. כי הבזיכים לא הוקטרו כמצוותם, משום שעמדו על השולחן רק יום אחד. ולכן אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא, כנ"ל.

סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת וכו': אם סידר את לחם הפנים והבזיכים ביום ראשון (ולא בשבת כמו שהיה צריך לעשות), והקטיר את הבזיכים בשבת שלאחר מכן, הלחם פסול. משום שהוא לא עמד שם שבעה ימים כמשפטו והרי הוא 'מחוסר זמן'. כיצד יעשה? ישאיר את הלחם על השולחן עד לשבת הבאה. כי אפילו עמד הלחם על השולחן ימים רבים אין בכך כלום. כלומר משום שהלחם לא התקדש עד השבת הראשונה, ומאז הוא עמד על השולחן רק שבוע ימים (עד השבת השניה) כהלכתו.

גמרא: תנן התם אמר להם הממונה: לפני שהכהנים התחילו את עבודת היום, אמר להם הממונה (= סגן הכהן גדול) צאו וראו על החומה או על הגג האם הגיע זמן שחיטת התמיד, כלומר האם האיר המזרח. אם הגיע הזמן, זה שעלה לגג אומר 'ברקאי', כלומר האיר היום. ולדעת מתיא בן שמואל הממונה שואל את זה שעל הגג האם האיר פני כל המזרח עד חברון? והצופה אומר 'כן'.

ולמה הוצרכו לכן: הטעם שהוצרכו לעלות לגג ולראות, לפי שפעם אחת אירע שעלה מאור הלבנה סמוך לשחרית, וסברו בטעות שהאיר המזרחי, ושחטו את התמיד. ולאחר שהבינו שעדיין לילה, הוציאו את התמיד לבית השריפה, לפי שהוא נשחט בלילה והוא פסול.

שחטו את התמיד וכו': לאחר שהצופה אמר שהגיע זמן השחיטה, הורידו את הכהן גדול לבית הטבילה כדי שיטבול לפני שחיטת התמיד.

מיסך רגליו: נקבים גדולים. **מטיל מים:** נקבים קטנים. **קידוש ידים ורגלים:** מהכיוור.

תני אבנה דרבי אבין: לא רק קרבן שנשחט בלילה נשרף (כפי שאירע שטעו ושחטו את התמיד בלילה, והוצרכו לשרוף אותו), אלא אף מליקת העוף וקמיצת מנחה שנעשו בלילה ישרפו. לפי שהמליקה בעוף והקמיצה במנחה הם במקום שחיטה.

קושיא: בשלמא עולת העוף, משום דלא אפשר לאהדורה. אלא מנחה, אפשר דמהדר קומץ לדוכתיה וקמיץ ביממא! מובן הדבר שעולת העוף שנמלקה בלילה תישרף, משום שכבר נעשה מעשה ואי אפשר להחזירו. אבל מדוע לשרוף את המנחה? הרי אפשר להחזיר את הקומץ חזרה לכלי ולחזור ולקמוץ אותה שוב פעם ביום?

הוא תני לה והוא אמר לה: אבנה דרבי אבין עצמו מתרץ - כלי שרת מקדשין, ואפילו שלא בזמנם. ביאור הדבר, את הקומץ מניחים בכלי שרת, והכלי שרת מקדש אותו אפילו שהוא עשה זאת בלילה שאינו זמן קמיצה. ומכיון שהוא התקדש בכלי שרת, אם כן מה שנותר בכלי של המנחה נעשה 'שיריים' (ואי אפשר לקמוץ שיריים). ולכן לא ניתן להחזירו לעיסה ולהחשיבו כמנחה שלא נקמצה. ומשום כך אי אפשר לקמוץ שוב את המנחה, ועליה להישרף.

קושיא: מיתיבי. כל הקרב ביום, קדוש ביום. בלילה קדוש בלילה בין ביום ובין בלילה, קדוש בין ביום ובין בלילה: כל דבר שזמן הקרבתו ביום, קדוש ביום, כלומר קדוש בקדושת הגוף אם נתנו אותו בכלי שרת ביום. וכל דבר שזמן הקרבתו אפילו בלילה (כגון מנחת נסכים), קדוש בקדושת הגוף אם נתנו אותו בכלי שרת בין ביום ובין בלילה.

סיכום הקושיא: **'כל הקרב ביום קדוש ביום'**, **ביום אין בלילה לא**: מברייתא זו מוכח שדבר שזמן הקרבתו ביום קדוש רק אם ניתן בכלי שרת ביום. ולא כפי התירוץ הנ"ל שהכלי שרת מקדש אותו אפילו שהוא עשה זאת בלילה שאינו זמן קמיצה.

תירוץ: אינו קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל: כוונת הברייתא, שדבר שזמן הקרבתו ביום אינו קדוש **להקריבו** אם נתנו בכלי שרת בלילה, כלומר שאין הכלי מקדשו לענין שנוכל להקריבו. אבל הכלי מקדשו לענין שהוא נפסל בלינה (= כשעובר עליו הלילה). ולכן נפסלה המנחה ויש לשורפה.

מותיב ר' זירא: רבי זירא מקשה ממשנתנו. אם סידר את מערכת לחם הפנים והבזיכים ביום ראשון, והקטיר את הבזיכים בשבת שלאחר מכן, המערכה פסולה, לפי שלא עמדה שם שבעה ימים כמשפטה והרי היא 'מחוסרת זמן'. כיצד יעשה? ישאיר את הלחם על השולחן עד לשבת הבאה, משום שהלחם לא התקדש עד השבת הראשונה.

ומכאן קשה על אבوه דרבי אבין. כי אם כלי שרת מקדש אפילו שלא בזמנו, א"כ השולחן יקדש את הלחם כבר מיום ראשון, ולאחר יום ראשון הבא הלחם יפסל בלינה.

תירוץ: אמר רבה - מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב. אבוא דר' אבין נמי מתניתא קאמר. קסבר לילה אין מחוסר זמן הא ימים מחוסרין זמן: אכן הקושיא היא קושיא טובה, אבל גם אבוא דרבי אבין הביא את דבריו מברייתא, ואין לנו לפרוך את דבריו.

אלא התנא של הברייתא שהביא אבוא דרבי אבין, סובר שלילה אינו 'מחוסר זמן'. כלומר שמנחה שנקמצה בלילה אין בה חסרון של 'מחוסר זמן', הואיל והיא תהיה ראויה להתקדש בכלי שרת בשחרית. ולכן הכלי שרת מקדש את הקומץ בלילה, ואי אפשר לקמוץ את המנחה שוב בבוקר.

אבל דבר שאין זמנו היום אלא רק לאחר יום שלם, הוא 'מחוסר זמן'. ולכן לחם הפנים שנתנו על השולחן ביום ראשון שהוא ששה ימים לפני זמנו, הרי הוא נחשב ל'מחוסר זמן' ואין הכלי שרת (= השולחן) מקדשו, ואפשר להניחו עד לשבת הבאה.

קושיא: סוף סוף כי מטי ליליא דבי שימשי ליקדוש וליפסול! א"כ הלחם יתקדש בליל שבת הראשונה, שהרי למחרת בשבת בבוקר זהו זמנו. (שהרי אמרת שמנחה שנקמצה בלילה אין בה חסרון של 'מחוסר זמן', הואיל והיא תהיה ראויה להתקדש בכלי שרת בשחרית. וכמו כן יש לומר לענין הלחם). ואם כן בליל שבת השניה יעברו שבעה ימים, ובבוקר של שבת הוא יפסל בלינה.

תירוץ: אמר רבא בשקדמ וסילק: מדובר שסילק את הלחם מהשולחן בערב שבת הראשונה סמוך לחשיכה, וחזר והניחו על השולחן למחרת בשבת בבוקר. ואם כן הלחם התקדש רק בשבת בבוקר.

מר זוטרא (או רב אשי) מתרץ: כיון שסידרו על השולחן שלא בזמנו, הרי זה כאילו שסידרו קוף. ולכן אפילו כשיגיע הזמן שלו הלחם לא יתקדש, ולכן בליל שבת הראשונה הלחם לא מתקדש. ולכן הוא באמת חייב לסלק את הלחם מהשולחן בשבת בבוקר ולחזור ולסדר אותו, ואז השולחן יקדש אותו.

אבל כשקמץ את המנחה בלילה, מכיון שלילה אינו מחוסר זמן, הכלי שרת מקדש אותה והמנחה נפסלת בלינה.

משנה: שתי הלחם נאכלות לא פחות משני ימים לאחר שנאפו, ולא יותר על שלשה ימים.

כיצד? נאפות מערב יום טוב, נאכלות ביום טוב לשנים: אם ערב חג השבועות חל ביום חול, היו נאפות בערב יום טוב (שאפייתן אינה דוחה לא יו"ט ולא שבת) ונאכלות שני ימים מאפייתן.

חל יום טוב להיות אחר השבת, נאכלות לשלשה: ואם חג השבועות חל ביום א' ונמצא שערב יו"ט חל בשבת, היו אופים אותם בערב שבת, והיו נאכלות שלושה ימים מאפייתן.

עד כאן המשנה דיברה בשתי הלחם, כעת עוברים ללחם הפנים:

לחם הפנים נאכל לא פחות מתשעה ימים משנאפה, ולא יותר על אחד עשר ימים.

כיצד? נאפה מערב שבת, ונאכל בשבת לתשעה: כלומר במצב רגיל היו אופים אותו בערב שבת (שאפייתו אינה דוחה שבת ויו"ט) והיו אוכלים אותו בשבת הבאה, נמצא שעברו תשעה ימים מאפייתו.

חל יום טוב להיות בערב שבת נאכל לעשרה: כיון שהיו אופים אותו בערב יו"ט שהוא יום חמישי בשבוע, והיו אוכלים אותו בשבת הבאה, ונמצא שעברו עשרה ימים מאפייתו.

שני ימים [טובים] של ראש השנה, נאכל לאחד עשר: ואם ר"ה חל בימים חמישי ושישי, היו אופים אותו בערב יו"ט שהוא יום רביעי בשבוע, והיו אוכלים אותו בשבת הבאה, ונמצא שעברו אחד עשר ימים מאפייתו.

ואינו דוחה (= אפייתן אינה דוחה) לא את השבת ולא את יום טוב. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון בן הסגן, דוחה את יום טוב, ואינו דוחה את יום צום: את יום כיפור, שאם חל יום כיפור בערב שבת לא היו אופים אותם ביום כיפור.

גמרא: אמר רבינא וכו': במס' ביצה נחלקו האם נדרים ונדבות קרבים ביום טוב, אומר רבינא, שלסובר שנדרים ונדבות לא קרבים ביו"ט, אין הכוונה שמדאורייתא אפשר להקריבם וחכמים גזרו שלא להקריבם ביו"ט שמא ישהה את קרבנותיו שנדר ונדב כל השנה ולא יקריבם עד הרגל, ונמצא שמכוון את מלאכתו למועד, וכן שמא יעבור על 'בל תאחר' (= שאם לא יקריבם בזמן עובר על לאו של "פי תדר נדר ליהנה אלהיך לא תאחר לשלמו"), אלא באמת גם מדאורייתא אסור להקריבם ביו"ט, והראיה היא -

דהא שתי הלחם וכו': שהרי שתי הלחם הם 'חובת היום' בחג השבועות, ולא שייך לומר בהם 'שמא ישהה' שהרי אינו יכול להקריבם אלא בחג השבועות, ובכל זאת הדין הוא שאפייתן לא דוחה שבת ויו"ט, ומכאן שהאיסור לאפות אותם בשבת ויו"ט הוא מדאורייתא, וא"כ כל שכן שנדרים ונדבות שאינם חובת היום שהאיסור להקריבם ביו"ט הוא מדאורייתא.

 הדרן עלך שתי הלחם

פרק שנים עשר. משנה: המנחות והנסכים שנטמאו לפני שהונחו בתוך כלי שרת, יש להם פדיון, לפי שכלי שרת מקדשם בקדושת הגוף, וכל עוד לא הונחו בתוך הכלי שרת הרי הם קדושים רק בקדושת דמים, ואפשר לפדותם בדמים והדמים נכנסים לקדושה במקומם. אבל **משקדשו בכלי שרת אין להם פדיון** כיון שהם כבר קדושים בקדושת הגוף, ואי אפשר לפדותם.

העופות (= שהוקדשו לקרבן), **והעצים והלבונה** (= שהוקדשו למזבח), **וכלי שרת שנטמאו אין להן פדיון**, לפי שלא נאמר בתורה שאפשר לפדות דבר הקדוש בקדושת הגוף אלא רק בהמה בעלת מום, וכל הנ"ל אינו בהמה ולכן אי אפשר לפדותם.

נמרא: אמר שמואל: אפילו אם המנחות והנסכים טהורים הרי הם נפדים (אם לא הונחו בכלי שרת), ולא רק אם נטמאו.

מאי טעמא: והטעם הוא, שכל עוד הם לא קדשו בכלי שרת הרי הם קדושים רק בקדושת דמים, ולכן יש להם פדיון גם אם הם טהורים.

קושיא: **והא נטמאו תנן:** והרי משנתנו אמרה שיש להם פדיון אם הם נטמאו.

תירוץ: **הוא הדין:** באמת יש להם פדיון גם אם לא נטמאו, אלא שאגב שבסיפא רצתה המשנה לומר שלאחר שקדשו בכלי שרת אין להן פדיון, שאז אפילו אם נטמאו אין להם פדיון, לכן גם ברישא היא אמרה 'נטמאו עד שלא קדשו בכלי', אבל באמת גם אם הם טהורים יש להם פדיון.

המשנה אמרה שאם קדשו בכלי אין להם פדיון. הגמ' מקשה על כך:

קושיא: פשיטא, קדושת הגוף נינהו! והרי זהו דין פשוט שאין להם פדיון, שהרי לאחר שהונחו בכלי שרת הם קדושים בקדושת הגוף, ומדוע המשנה הוצרכה לומר לנו דין זה?

תירוץ: איצטריך: היה מקום לחשוב שהואיל ובעל מום נקרא בלשון התורה 'טמא' (יבואר לקמן), לכן גם 'טמא' נחשב כבעל מום, וא"כ כשם שקרבן הקדוש בקדושת הגוף אם נפל בו מום יש לו פדיון, כך מנחות ונסכים הקדושים בקדושת הגוף שנטמאו יש להם פדיון, לכן משמיעה לנו המשנה שלא לטומאה באופן זה קראה התורה 'בעל מום', לפי שלא מצאנו שום דבר שהתקדש בכלי שרת שאפשר

לפדותו. נואפילו בהמה שאפשר לפדותה לאחר שחלה עליה קדושת הגוף, זה רק לאחר שהוקדשה בפה (שבכך היא מתקדשת בקדושת הגוף), אבל אי אפשר לפדותה לאחר שהתקדשה בכלי שרת].